

ГРОМАДА СВЯТОГО АНДРІЯ ПЕРВОЗВАНОВОГО ВІДЗНАЧИЛА 90-ТИ ЛІТТЯ ВІДРОДЖЕННЯ УАПЦ

23-го жовтня 2011 року у храмі Святого Апостола Андрія Первозваного Помісної Української Православної Церкви Київського Патріархату вірні молилися під час Заупокійної Панахиди за спокій душ спочилих, які пожертвували своїм життям за Автокефальність-Незалежність Української Православної Церкви: Митрополита Василя (Липківського), Митрополита Іоана (Теодоровича), Патріарха Володимира (Романюка), Патріарха Мстислава (Скрипника), архипресвітера Григорія Сіваченка, протоієрея Микиту Кохна, архієреїв, душпастирів і за тисячі вірних, які до кінця свого життя не зрадили свою Рідну Церкву.

Після божественних відправ прот. Віктор Полярний виступив з доповіддю про перебіг подій і учасників у відродженні УАПЦ 1921-го року і окреслив життєпис Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Василя (Липківського).

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

14-го жовтня 1921 року, на Свято Покрови зусиллями протоієрея Василя Липківського та його однодумців у Святий Софії було скликано Перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор. Більша частина присутніх делегатів були священиками, решта – миряни, серед яких було багато діячів культури та мистецтва.

Ніхто з єпископів не захотів узяти участь в Соборі, бо всі так звані «князі церкви» належали до Російської православної церкви в Україні.

З першою доповіддю на Соборі виступив протоієрей Василь Липківський і він виніс такі тези:

1. Всі вірні, що прибули на Собор, не є приватні особи, а є обранці й представники своїх церковних громад, тому і голос їх на соборі не їх приватна думка, а голос всієї тої церкви, що їх обрала. От же в складі всіх представників Собору лунає голос всієї Української Церкви.
2. Всі члени Собору зібрались в ім'я Христове, для вирішення справ про життя Христової Церкви в українському народі; отже серед них згідно своєму слову присутній Христос.
3. Всі члени Собору надхнені вірою, що Українською Церквою керує Дух Святий, й що „благодать Св. Духа нас тут збрала”.
4. Собор має в собі всі умови до того, щоб бути цілком канонічним, правним Собором своєї Церкви.
5. Кождий член Церкви стає членом Собора не по тому, який він займає стан, чи служіння в Церкві, а по тому, чи є він обраний від Церкви на Собор незалежно від того, чи він єпископ, чи священик, чи мирянин, бо в Церкві перед Христом усі рівні.
6. Коли єпископи не прибули на Собор, то тому, що вони або не вважають себе членами нашої Церкви, або не вважають себе обранцями Церкви, або нарешті тому, що вважають себе вищим над іншими вірними станом в церкві, хотять панувати на Соборі

На другий день питання про утворення єпископату УАПЦ поставлено було на Соборі. Доповідачем в цій справі виступив Володимир Чехівський. Чехівський, на підставі відомих уже історичних дослідів доводив, що в апостольські часи не було висвяти єпископської, що ап. Павла висвятили на апостольство пророки, які не були єпископами (Діян. 13,3), що ап. Тимофій висвячений був „покладенням рук пресвітерів” (1 Тимоф. 4,14), і далі в Александрійській і Римській Церкві в сан єпископа висвячували пресвітери.

Благодать Св. Духа взагалі не в єпископах, а в Церкві, цебто громаді вірних. Отже Церква, як це було і в апостольські часи, також може покласти на обранця свої руки і звести на нього благодать Св. Духа.

Всеукраїнський Церковний Собор з твердою вірою в присутність серед нього найвищого архієрея Христа й повноту Дарів Св. Духа має повне канонічне й догматичне право, залишаючись непохитно на православному ґрунті, висвятити обраного!

Собор приступив до обрання митрополита закритим голосуванням, і майже одногласно обрано протоієрея Василя Липківського.

В суботу 22-го жовтня відбулось наречення, а в неділю 23-го жовтня хіротонія. Здвиг народа був надзвичайний, здається весь Київ взяв участь у висвяті; правили Службу Божу в Св. Софії 30 священиків і 12 дяконів; не тільки в соборі, а й на хорах було повно народу.

Почалась Літургія. Малий вхід. Двоє з духовенства – протоієрей Юрій Міхновський і протоієрей Михайло Малеча – виводять протоієрея Василя Липківського “Звели, чесна Христова громадо!” – “Звели, освячений Соборе!” – спів – “Ісаїє, радій!” – “Слава Тобі, Христе Боже!” – “Святі мученики”...

Надійшов головний, найважливіший момент. Обранець Собору стає біля правого рогу святого престолу на коліна, йому на голову кладуть велику Євангелію в золото-кованій оправі, розкривають її, всі священники кладуть свої руки на Євангелію, від священників до солей два ланцюжки рук дияконів, на солей два ланцюжки рук старших, від дияконів до всіх делегатів Собору, серед старших артільний батько Микола Левицький, а далі кожен делегат поклав свою праву руку на ліве плече свого сусіда. І всі – на колінах, вклонивши голови моляться.

Коли стояли на колінах, поклавши руку на плече сусіда, то здавалося, електричний струм проходив по всіх туди, до вітваря, до обранця Церкви.

З вітваря чути голос протоієрея Нестора Шараївського: “Божественна благодать, що завжди немочі лікує і недостачі поповнює, висвячує через покладання рук наших почесного протоієрея Василя на архієпископа і Митрополита Київського і всієї України Української Автокефальної Православної Церкви. Помолімся ж за нього, щоб зійшла на нього благодать Всесвятого Духа”. Духівництво співає “Господи, помилуй”, “Киріє елейсон”. Обидва хори повторюють теж саме. Церква завмерла. Далі “Аксіос”. “Достойний!” – співають духівництво, хори, вся церква.

І, нарешті, на солей з’являється Архієпископ Василій, Митрополит Київський і всієї України. Він благословляє людей дикирієм і трикирієм на всі сторони, люди підводяться з колін. У всіх на очах сльози. Люди бачать перед собою знайденого первоієрарха своєї Церкви – ознаку повноти церковного життя, символ єднання українського народу, бачать свого духовного проводиря. Великий історичний акт відбувся. Як важкий камінь звалився з плечей. Напружність розрядилася. Ввесь час, до останнього моменту, кожен делегат Собору боявся, щоб якась непередбачена сила не втрутилася в здійснення наміченого, щоб щось не стало на перешкоді до хіротонії.

Коли після служби все духовенство з новопоставленим митрополитом вийшло в процесії навкруги собору, майже весь соборний двір був повний народу.

Другого дня після висвяти Митрополита Собор обрав і забажав з своєю участю висвятити на єпископів ще кількох осіб, щоб утворити вже повний єпископат. Були обрані: прот. Нестор Шараєвський, один з перших працівників нашої Церкви, священник з Волині Іоан Теодорович, що своїми змістовними, щирими промовами звернув на себе увагу Собора, представник з Полтавщини Олександр Ярещенко, що скінчив Духовну Академію та вищу технічну школу і тепер займав посаду керівника Полтавської залізниці; та все проміняв на терновий вінець єпископства в нашій Церкві; священник з Золотонощини Юрій Міхновський і прот. Степан Орлик, їх було висвячено митрополитом Липківським з участю Собору в найближчі дні — з 25-го по 30-е жовтня, а далі за ухвалою Собора висвята єпископів, обраних церквою, мала вже провадитись звичайним традиційним порядком.

Виконавши справу утворення власного єпископату, що відняла від Собору найбільше сили й енергії, Собор перейшов далі до розгляду і ствердження головних підвалин, основ життя Української Церкви. Собор визнав, що „Українська Церква є Автокефальна, ніякому духовному урядові інших православних церков не підлегла, і сама порядкує своїм церковним життям за провідництвом Св. Духа”.

Перший Всеукраїнський Церковний Собор цілком виконав своє завдання своєї Церкви: він утворив в незвичайний спосіб українську народну ієрархію, затвердив головні основи життя Української Церкви — її автокефалію, відокремлення від держави, всенародно соборноправність, рідну мову в Церкві, ствердив новий лад в ній, накреслив далші шляхи її життя і сам став головною підвалиною, на якій мусить провадитись далше будівництво Української Автокефальної Православної Церкви. Велике церковне значіння цей Собор має ще й тому, що він був цілком вільний, дійсно церковний, що ніякі зовнішні сили не пригнічували його, не впливали на його волю і сумління.

Головним подвижником Першого Всеукраїнського Церковного Собору був Блаженніший Митрополит Василь Липківський.

Митрополит Василь Липківський – визначний український церковний діяч, просвітник, реформатор православного церковного життя, перший Митрополит Київський і всієї України відродженої 1921 року Української Автокефальної Православної Церкви, який віддав за її становлення своє життя.

Народився Василь Липківський в 1864 році в селі Попудні Київської губернії (нині Черкаська область). Його дід і батько були священниками. В 1873-79 рр. учився в Уманській бурсі, в 1879-84 рр. – в Київській духовній семінарії, в 1884-1889 рр. – в Київській духовній академії, яку закінчив з ученим ступенем «Кандидата богослів'я». В 1890 році був призначений на законовчителя Черкаської прогімназії, а 1891 висвячений на священника. В 1892 році Липківський був переведений на посаду настоятеля собору в місті Липовці і інспектора церковних шкіл Липовецького повіту, 1903 року призначений на посаду директора Київської церковно-

вчительської школи.

Ще з молодих років Василь Липківський розумів несумісність таких понять, як українське православ'я і російська церква, вбачав у ній один з інструментів Російської імперії для виховання рабської покорності українців до Росії, також критично ставився до церковнослов'янської мови богослужіння та російських проповідей. У 1905 році за українофільство його було усунено з посади директора Київської церковно-вчительської школи і призначено настоятелем Свято-Покровської церкви на Солом'янці – тодішньому передмісті Києва. 1905 року Липківський був обраний головою Революційного з'їзду православного духовництва Київщини, яке прагнуло реформ церковного життя.

Починаючи з 1917 року, протоієрей Василь Липківський став одним із лідерів українського церковно-визвольного руху за утворення Української Автокефальної Православної Церкви. Прикладом для українського православ'я послужила Грузинська церква, яка 1917 року відновила свій автокефальний статус. Прихильники автокефалії виходили з канонів християнства, зокрема із 17-го правила IV Вселенського Халкедонського собору (451 р.): «Якщо правосильною владою заснована держава, то адміністративний розподіл церковний мусить збігатися з розподілом державним».

Як уже сказаго, однією з важливих засад церкви Митрополит Василь Липківський вважав богослужіння українською мовою. 22 травня 1919 року він у супроводі хору під керівництвом Миколи Леонтовича відслужив першу урочисту літургію українською мовою першої української парафії в збудованому в 1690-1696 роках коштом гетьмана Івана Мазепи величому соборі Святого Миколая на Печерську.

Згодом, згадуючи цю службу, Липківський писав: «На всеношній і службі Божій зібралась така сила народу, що не тільки в Соборі, а й навкруги його було тісно; весь нарід плакав, чуючи Апостол, Євангелію, Псалми рідною мовою; всі відчували, що це вперше після віків неволі «моляться на волі невольничі діти», як провіщав Шевченко».

Під проводом Митрополита Василя Липківського церква розпочала свою відбудову. Кількість парафій, як вважають історики, сягнуло тоді до двох тисяч. Така національна й соборноправна церква не подобалася більшовицькій владі. Чекісти неодноразово заарештовували й ув'язнювали Митрополита. Так, після другого арешту за звинуваченням в антирадянській діяльності він три місяці провів у в'язниці ГПУ в Харкові. Сам Митрополит - Василь Липківський називав чотири причини гоніння на Церкву:

«Влада скоро спостерегла, що Українська Автокефальна Православна Церква виростає в міцну і для влади небезпечну гору, вона проголосила себе «автокефальною», незалежною від московського церковного руху, а незалежність церковна криє в собі думку і про незалежність державну; вона дуже захоплює народ, а це для протицерковної влади найгірше неприємно; вона нарешті є національна, виховує народ в національній свідомості, а радянська Влада проти всякої національної свідомості, особливо української».

1927 року влада сфабрикувала II собор УАПЦ. На Собор Митрополит Василь прибув прямо з камери харківської в'язниці. Під контролем чекістів, що висунули делегатам ультиматум: або вони обирають іншого митрополита, або Собор буде розігнаний, а Митрополит Василь Липківський – буде засланий до Наримського краю, Собор змушений був ухвалити рішення: «Зважаючи на поважний вік, зняти з отця Василя Липківського тягар митрополичого служіння».

До жовтня 1929 року Митрополит Василь Липківський мешкав на подвір'ї Софійського собору. Коли ж влада закрила храм, він змушений був переселитися до своєї сестри на Солом'янку – поруч зі Свято-Покровською церквою, яку в 1934 році комуністи закрили також. Від голодної смерті його врятували грошові перекази, які впродовж чотирьох років надсилав йому священик Української церкви в Канаді Петро Маєвський.

Однак десять наступних літ життя (1927-1937), відпущених йому долею, були роками напруженої творчої праці, якою він продовжив своє служіння церкві й Україні. Перу Митрополита Василя Липківського належить «Історія Української Православної Церкви», 2-томник українського церковного уставу «Наука самоосвіти українського духовництва», підручник «На Старий і Новий Заповіт», 32 бесіди з історії Всесвітньої Церкви, переклад Св. Євангелія і Апостола, книга «Проповіді на неділі й свята: Слово Христове до Українського народу», в якій вміщено 194 проповіді. Чимало із створеного ним безповоротно загинуло, але те, що дійшло до нас, є неоціненним духовним надбанням українського народу. Рукописи Липківського зберегла його сестра, а після війни його праці зусиллями української діаспори було видано на Заході.

У січні 1930 року УАПЦ була зліквідована радянською владою. В її очах «автокефалія стала символом національно-політичної петлюрівської самостійності». Тож українську церкву і її вірних накрила чорна хмара переслідувань, в'язниць і концтаборів.

Як зазначав Патріарх Мстислав (Скрипник), тоді загинуло 30 єпископів, 3000 священників і сотні тисяч вірних. Як борець за віру і правду й провидець-мученик, Липківський в своїх роздумах про долю народу писав: «На Бога надія, що й жахлива комуністична повінь, яка зараз своїми хвилями намагається з головою залити наш народ – змести зі світу і його віру, і Церкву, і все, що для нього найдорожче, всю його людську природу, його волю, націю, – теж зникне, як прийшла, а народ і від неї врятується і житиме».

У вересні 1937 року Василь Липківський отримав від Петра Маєвського запрошення очолити Українську церкву в Канаді (серед української еміграції того часу постали осередки УАПЦ) і дав на це свою згоду. А вже 22 жовтня його заарештували. Старша дочка та двоє синів Липківського теж були заарештовані й відправлені до Сибіру.

Чекісти звинуватили Василя Липківського в тому, що він «був одним із керівників націоналістичної фашистської організації українських церковників, яка ставила собі за мету відрив України від СРСР і створення самостійної держави».

27 листопада 1937-го року, за вироком «особливої трійки» при Київському управлінні НКВД, Митрополит Василь Липківський, якому на той час було 74 роки, був розстріляний. Місце його поховання невідоме.

Дискусійним на сьогодні лишається і питання канонізації митрополита Василя (Липківського). Головним чином проблема поглиблюється через тривалий розкол в українському православ'ї та, відповідно, різним трактуванням його гілками постаті митрополита.

Українська Православна Церква Київського Патріархату: офіційно не вважає Митрополита Василя (Липківського) святим, проте духовництво УПЦ КП активно бере участь у вивченні життєвого шляху, творів та духовної спадщини Митрополита, береже та поширює пам'ять про нього, вшановує релігійного діяча молебнями.

Дорогі брати і сестри!

Ми не маємо права забувати чи легковажити жертвами Української Автокефальної Православної Церкви 34 єпископів, понад 3000 священнослужителів та мільйони вірних Української Національної Церкви. Тепер їх душі радуються в нетлінному й вічному Царстві Небесному. Отже, завжди пам'ятаймо вчення Великомученика Митрополита Василя Липківського: *«Любити Бога, любити Батьківщину – це є найбільша чеснота. Служити Українській Церкві і Батьківщині – це є найбільший обов'язок».*

Дякую за увагу!